

**Advies betreffende de nota voor het oprichten van 4
windturbines in de vallei van de Aa
te Lille/Kasterlee**

Nummer:	INBO.A.2013.6
Datum advisering:	14 januari 2013
Auteur:	Joris Everaert
Contact:	Lon Lommaert (lon.lommaert@inbo.be)
Kenmerk aanvraag:	ANB_INBO_BEL-2013-4
Geadresseerden:	Agentschap voor Natuur en Bos T.a.v. Hilde Meurisse Provinciale dienst Antwerpen Lange Kievitstraat 111-113 2018 Antwerpen Hilde.meurisse@Ine.vlaanderen.be
Cc:	Agentschap voor Natuur en Bos Carl De Schepper (Carl.deschepper@Ine.vlaanderen.be)

AANLEIDING

Bij de plannen voor de oprichting van 4 windturbines te Lille/Kasterlee werd een nota opgemaakt (Arcadis, 2012) voor evaluatie in kader van de algemene natuurtoets.

VRAAGSTELLING

- Bevat de voorgelegde nota voldoende en correcte informatie betreffende de referentiesituatie?
- Worden de juiste conclusies getrokken betreffende de impact van het project op vogels en vleermuizen?
- Zijn de voorgestelde milderende maatregelen voldoende?

TOELICHTING

1. Beschrijving van de referentiesituatie

- Deel 3.5.1 van de nota vermeldt: "In het confluentiegebied van de waterlopen de Aa en de Grote Kaliebeek zijn regelmatig 100 tot 1000 pleisterende/rustende dodaars en watersnip aanwezig".

Dit is zeer twijfelachtig. Deze hoge aantallen werden niet terug gevonden.

In de Vlaamse risicoatlas vogels-windturbines (Everaert *et al.*, 2011) is voor het gebied 'Aa-vallei Poederlee-Lichtaart' wel aangegeven dat er van de betreffende soorten regelmatig minstens 2% van de gemiddelde Vlaamse (getelde) winterpopulatie aanwezig is, waardoor dit gebied een risicoklasse 3 heeft gekregen. De 2% norm voor dodaars en watersnip is respectievelijk 17 en 16 vogels

- In deel 3.5.2 van de nota (vogels) is op basis van alle beschikbare gegevens (watervogeltellingen, trektellingen, incl. losse waarnemingen via Natuurpunt vzw) een vrij volledig overzicht gegeven van de aanwezige vogels in het gebied. In deel 3.5.2.2 (overwinterende watervogels) is hierbij vermeld dat er in de omgeving van de geplande windturbines enkel op het Zwart Water bij Lichtaart gestandaardiseerde watervogeltellingen worden uitgevoerd.

In het gebied 'Aa-vallei Poederlee-Lichtaart' worden echter ook gestandaardiseerde watervogeltellingen uitgevoerd. Volgens de gegevens uit de risicoatlas ligt dit gebied in risicoklasse 3. Bijlage 1 geeft een samenvatting van deze tellingen (gemiddelde voor de winterperiodes 2000-2001 tot 2009-2010).

- In deel 3.5.2.2. van de nota is beschreven dat dodaars en watersnip op basis van losse waarnemingen "slechts in beperkte aantallen zijn waargenomen" (met vermelding van max. 35 dodaars en 49 watersnip).

Het is niet correct om dit "beperkte aantallen" te noemen, aangezien dit meer dan 2% betreft van de (getelde) Vlaamse winterpopulatie. Uit de detailgegevens van de gestandaardiseerde watervogeltellingen in de vallei van de Aa te Poederlee-Lichtaart (Bijlage 1), blijkt bovendien dat er in de periode 2000-2010 voor dodaars maximaal 63 vogels werden geteld, en voor watersnip maximaal 101 vogels.

Bij de mogelijke inplanting van windturbines, is het belangrijk om de vogelgebieden ruimtelijk meer in detail te onderzoeken. In het geval van de Aa-vallei te Poederlee-

Lichtaart kunnen we stellen dat de meeste watervogels (dodaars, diverse eendensoorten, enz.) vooral op of direct langs de Aa-waterloop zelf zitten (mededeling watervogelteller Paul De Cnodder). De regionaal belangrijke aantallen van wilde eend (max. 178), wintertaling (max. 493) en krakeend (max. 199) worden nog het meest waargenomen op de Aa in een zone ter hoogte van de geplande windturbine nr. 1. Mede door de betere waterkwaliteit is in principe de volledige waterloop in het projectgebied interessant voor watervogels in het algemeen.

Omwille van de afwezigheid van depressies of sloten, zijn de vrij intensieve weilanden en akkers rond de Aa momenteel niet interessant als pleister- en rustgebied voor de meeste soorten watervogels. Mede op basis van losse waarnemingen (www.waarnemingen.be) kunnen we wel vermelden dat er op of langs de weilanden rond de waterloop soms enkele tientallen watersnippen aanwezig zijn. Ook de Kievit komt soms in lokaal belangrijke aantallen (max. 600) voor op de weilanden en akkers in de omgeving van de waterloop.

- In deel 3.5.3 van de nota (vleermuizen) is een beknopt overzicht gegevens van de vleermuizen die in het gebied (mogelijk) kunnen voorkomen. Er zijn echter geen gerichte tellingen beschikbaar. Er zijn in de vallei van de Aa en Grote Kaliebeek, turbines gepland op een afstand van minder dan 200 meter tot de waterlopen. Gezien waterlopen een belangrijk foerageerbiotoop zijn voor specifieke soorten, is het aangeraden om gerichte tellingen uit te voeren zodat er meer duidelijkheid bestaat over de effectieve aanwezigheid van vleermuizen (zie Everaert *et al.*, 2011).

2. Impactanalyse

Globaal gezien zijn de toegepaste verstoringsafstanden in de nota in overeenstemming met de literatuur, en op gebiedsniveau worden de mogelijke effecten door verstoring voldoende besproken. De eindconclusie dat er "geen significante negatieve effecten verwacht worden op de broedvogels en pleisterende/overwinterende vogels in de onmiddellijke omgeving van het projectgebied", is echter voor wat betreft pleisterende/overwinterende vogels onvoldoende bewezen. De analyse in de nota geeft juist aan dat er (toch op gebiedsniveau) wel een aanzienlijk effect kan optreden. Voor dodaars en watersnip zou er bovendien ook op gewestelijk niveau een effect kunnen optreden (gebied is van gewestelijk belang voor deze soorten).

Voor vleermuizen gebeurde een volledige analyse (in risicozone dus effecten mogelijk) maar ook hier is de eindconclusie (geen significante effecten) niet in overeenstemming met de analyse.

De cumulatieve effecten met de aanwezige hoogspanningslijn zijn onvoldoende in rekening gebracht in de nota.

3. Milderende maatregelen

Om natuurschade zoveel mogelijk te vermijden (algemene natuurtoets) is het in voorliggend dossier noodzakelijk om milderende maatregelen te onderzoeken. In de nota stelt men voor om de windturbines nr. 2, 3 en 4 te verplaatsen tot net buiten het afgebakende pleister- en rustgebied en meer evenwijdig te plaatsen in lijn met de trekrichting (zie o.a. kaart 5.1 in de nota van Arcadis). Een ruimtelijke analyse leert

echter dat de meeste watervogels aanwezig zijn op de Aa-waterloop zelf, en niet op de weilanden of akkers errond (zie deel 2 van dit advies).

Voor vleermuizen stelt men als milderende maatregel in de nota voor om een minimumafstand van 200 meter tot de Aa te behouden. Volgens de kaarten in de nota, staat windturbine 3 echter op minder dan 200 meter van deze waterloop.

Om het significant lokaal (en mogelijk gewestelijk) effect betekenisvol te milderen, is het vooral aangeraden om de afstand tussen de windturbines en de Aa-waterloop voldoende groot te houden.

Zonder verdere detailgegevens, adviseren we om de windturbines te Poederlee/Tielen bij voorkeur op minstens 300 meter van de Aa te plaatsen. Uit een review-studie blijkt dit de afstand te zijn waarbinnen voor de meeste pleisterende en rustende eendensoorten nog significante verstoring door windturbines kan optreden (Winkelman *et al.*, 2008). Verstoring kan zich nog voordoen op grotere afstanden maar de belangrijkste verstoringseffecten op de aanwezige soorten worden hiermee toch beperkt gehouden. Dergelijke veiligheidsbuffer rond de waterloop zal bovendien naar verwachting ook de aanvaringskans van watervogels en trekvogels langs de vallei beperken.

Zonder gerichte bat-detector tellingen, is een minimale afstand van ongeveer 200 meter tot zowel de Aa als Grote Kaliebeek ook aangeraden om eventuele effecten op vleermuizen te beperken.

Op basis van bovenstaande aanbevelingen, is het aangeraden om vooral de inplantingslocaties van windturbine 1 en 3 nog aan te passen.

CONCLUSIE

- De nota kan aangevuld worden met bijkomende gegevens van de watervogeltellingen en van beschikbare losse waarnemingen.
- Een ruimtelijke analyse van het gebied ontbreekt in de nota. Op basis van de beschikbare gegevens, kunnen we namelijk stellen dat de meeste watervogels vooral aanwezig zijn op de Aa-waterloop zelf, en niet op de weilanden of akkers errond.
- De cumulatieve effecten met de aanwezige hoogspanningslijn zijn onvoldoende in rekening gebracht in de nota.
- De impactanalyse beschrijft op correcte wijze de mogelijke effecten, maar de eindconclusie (geen significante effecten op het gebied) is niet in overeenstemming met de analyse. Zeker op gebiedsniveau (=lokaal) kunnen wel aanzienlijke effecten optreden, zowel voor vogels als vleermuizen.
- Om natuurschade zoveel mogelijk te vermijden (algemene natuurtoets) stelt men als milderende maatregel in de nota voor om 3 van de 4 turbines wat te verplaatsen tot net buiten het eerder afgebakende pleister- en rustgebied. Aangezien uit een ruimtelijke analyse blijkt dat de meeste watervogels in werkelijkheid vooral op de Aa aanwezig zijn, is het wenselijk om rond deze waterloop een te midden veiligheidsbuffer te maken. Voor de watervogels die op de Aa aanwezig kunnen zijn (en voorbij vliegen), is deze buffer bij voorkeur minstens 300 meter.

- Zonder gerichte tellingen, is een minimale afstand van ongeveer 200 meter tot zowel de Aa als Grote Kaliebeek aangeraden om eventuele effecten op vleermuizen te beperken.
- Op basis van bovenstaande aanbevelingen, lijkt het aangewezen om vooral de inplantingslocaties van windturbine 1 en 3 aan te passen.

REFERENTIES

Arcadis (2012). Uitgebreide nota in kader van de algemene natuurtoets voor de evaluatie van 4 windturbines op de grens van de gemeenten Lille (Poederlee) en Kasterlee (Tielen). In opdracht van Electrawinds NV. Eindrapport 20-11-2012.

Everaert J., Peymen J. & van Straaten D. (2011). Risico's voor vogels en vleermuizen bij geplande windturbines in Vlaanderen. Dynamisch beslissingsondersteunend instrument. Rapporten van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, INBO.R.2011.32. Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO).

Winkelman J.E., Kistenkas F.H. & Epe MJ. (2008). Ecologische en natuurbeschermingsrechtelijke aspecten van windturbines op land. Alterra rapport 1780. Wageningen.

BIJLAGEN

Bijlage 1

Samenvatting van de gestandaardiseerde watervogeltellingen in het pleister- en rustgebied Aa-vallei Poederlee-Lichtaart, incl. aanduiding of er regelmatig minstens 2% van de Vlaamse (getelde) winterpopulatie aanwezig is, en of de soort op de Bijlage I lijst staat van de Europese Vogelrichtlijn.

Aa-Vallei POEDERLEE-LICHTAART	Seizoenmaximum watervogeltellingen winterperiode														MAX	2% VI. pop. ja	Bijlage I
	2000/01	2001/02	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10	GEM						
Dodaars	58	59	60	48	55	63	48	52	38	33	51	63	ja				
Aalscholver	4	4	5	3	4	5	8	6	7	8	5	8					
Grote Zilverreiger				1			1			2	1	2	ja				
Blauwe Reiger	7	3	4	5	5	6	15	7	12	4	7	15					
Ooievaar				1							1	1	ja				
Knobbelzwaan	2	1	1			3	2	5	1	1	2	5					
Zwaangans								1			1	1					
Toendrariegans									3		3	3					
Kolgans		4								6	5	6					
Grauwe Gans	64							1			33	64					
Boeregans					1	1	4		3	2	2	4					
Canadese Gans									20	44	32	44					
Nijlgans	4	11	2	2	16	7	2	31	12	2	9	31					
Bergeend									1		1	1					
Muskuseend					1		1				1	1					
Mandarijneend				13							13	13					
Smient					2						2	2					
Krakeend	2	34	9	2	22	42	7	28	130	199	48	199					
Wintertaling	294	493	414	95	134	158	104	162	295	234	238	493					
Wilde Eend	32	31	33	29	26	22	35	44	150	178	58	178					
Soepeend	8	4	3	3	2	2		3	2	2	3	8					
Pijlstaart											1	1					
Slobeend		2	1	1	3						2	3					
Krooneend		1									1	1					
Tafeleend	2	3	2	1							2	3					
Kuifeend	2	7	4	2							17	17					
Waterral				1	1			1	2		1	2					
Waterhoen	166	99	155	242	225	242	110	142	146	77	160	242					
Meerkoet		2	5	10	20	36	39	51	60	66	32	66					
Scholekster	6	8	6	2		5	6	22	24	5	9	24					
Bontbekplevier		1									1	1					
Goudplevier		1				6					4	6	ja				
Kievit	285	225	407	157	245	424	348	426	195	286	300	426					
Bokje	1							1			1	1					
Watersnip	49	9	15	12	3	4	1	101	11	3	21	101	ja				
Wulp	4	4	5	4		4	2	4	1	8	4	8					
Tureluur		1									1	1					
Witgat	1	1		1		1			2	2	1	2					
Kokmeeuw	316	232	199	279	310	202	535	299	435	313	312	535					
Stormmeeuw	1	22	78	20	14	9	3	9	14	7	18	78					
Kleine Mantelmeeuw							3	2		2	2	3					
Zilvermeeuw	29	2	5		1						9	29					